

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Macht en welvaart in het digitale tijdperk

Avent, R. (2017). *Werk in de 21e eeuw: Arbeid, macht en welvaart in het digitale tijdperk*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam. ISBN 978-90-468-1903-6, 336 pp.

Werk in de 21e eeuw is een interessant boek en zeker de moeite waard om te lezen. De belangrijkste reden daarvoor zit hem in de ondertitel 'Arbeid, macht en welvaart in het digitale tijdperk'. Het boek gaat meer over de ondertitel dan over de hoofdtitel. De oorspronkelijke titel is *Wealth of Humans*, hetgeen beter de inhoud weergeeft, maar misschien ook wat pretentius is. Avent wil een heldere uitleg geven van hoe snelle technologische verandering samen kan gaan met zowel toenemende werkgelegenheid wereldwijd als teleurstellende loon- en productiviteitsgroei. Om deze samenhang weer te geven wil Avent leren van de ervaringen van de industriële revolutie. Volgens hem veroorzaakt het digitale tijdperk namelijk niet alleen een economisch probleem, maar ook of vooral een sociaal en politiek probleem. Het digitale tijdperk veroorzaakt namelijk een scheve verdeling van de inkomens en welvaart. Het verbeteren van deze scheve verdeling is vooral een sociaal en politiek probleem. Aan het einde van het boek constateert hij dan ook: 'De hele zin van technologische vooruitgang is, als die er al is, het menselijk leven te verbeteren, te zorgen dat zoveel mogelijk mensen zo goed mogelijk af zijn. Kan iemand uitleggen waarom armoede in ontwikkelingslanden of in achterstandswijken in rijke landen een noodzakelijk onderdeel vormt van het systeem dat ons voorziet van smartphones en luxe auto's en dat een handjevol ceo's en financiers verrijkt? Is het echt zo dat je het een niet kunt oplossen zonder het systeem onderuit te halen dat ons het andere bezorgt?'

In deel 1 wordt beargumenteerd dat de digitale technieken een revolutie veroorzaken. Het is een multi-inzetbare technologie die, mits goed ingezet, leidt tot een sterke stijging van de arbeidsproductiviteit. Hierdoor zal een overvloed aan arbeid ontstaan die ergens een plek op de arbeidsmarkt zal moeten vinden. En hierbij gaat het mis, want nieuw te creëren banen moeten aan drie eisen voldoen. De banen moeten hoog productief zijn en bijbehorende lonen betalen, automatiseringsbestendig zijn en het potentieel hebben om grote hoeveelheden mensen werk te bezorgen. Volgens Avent zal het lastig worden om aan deze drie voorwaarden tegelijk te voldoen. Het leidt tot een overvloed aan arbeid met bijbehorende lage lonen, waardoor de inkomensverdeling nog schever wordt (polarisatie op de arbeidsmarkt) en er een gebrek aan koopkracht ontstaat. Deze scheve verdeling zal uiteindelijk significante politieke consequenties hebben.

In deel 2 legt Avent uit waarom de productiviteit sterk zal stijgen en waarom de opbrengsten hiervan bij een smalle bovenlaag terecht komen. Hij maakt het punt dat bedrijven in toenemende mate informatieverwerkende organismen zijn geworden, die daarbij sterk afhankelijk zijn geworden van sociaal kapitaal. De productie is veel kennisintensiever geworden en de rol van 'tacit'-kennis is daarbij van groot belang. Dit resulteert uiteindelijk in een economie waarin kleine slimme bedrijven verantwoordelijk zijn voor de productie van een enorme economische waarde, maar met het gevolg dat de verdeling ervan een puinhoop is.

In deel 3 borduurt Avent voort op het idee van sociaal kapitaal, maar tilt het dan op naar het landenniveau. Hij laat zien dat rijkdom geconcentreerd is op een paar plekken in de westerse wereld, omdat daar het sociale kapitaal voorhan-

den is om de digitale technieken zeer productief aan te wenden. Dat zijn de speeltuinen van de één procent. Het gebrek aan sociaal kapitaal breekt de ontwikkelingslanden op om aansluiting te vinden bij de hoogst ontwikkelde landen, met als gevolg dat de verdeling van inkomens niet alleen scheef is binnen de rijke landen, maar ook een tweedeling zichtbaar blijft tussen landen. Hierdoor zal er niet alleen een strijd ontstaan over de verdeling van de opbrengsten, maar ook over welke personen de rijkdom wordt verdeeld. En deze scheve verdeling zal leiden tot seculiere stagnatie; een probleem waarvoor de rijke landen nog niet het begin van een oplossing hebben weten te vinden.

In het laatste deel doet Avent suggesties voor oplossingen, maar constateert hij ook dat er nog veel sociale strijd gevoerd zal worden om de problemen op te lossen. Hij ziet ruimte voor vormen van een basisinkomen en hij ziet graag meer migratie van arme naar rijke landen, maar plaatst tegelijk kanttekeningen bij deze oplossingen. Migratie biedt volgens hem op langere termijn alleen maar voordelen, waaronder de export van sociaal kapitaal naar de armere landen zodat deze misschien toch aansluiting weten te vinden. Tegelijk zal te veel migratie leiden tot problemen in de rijke landen zelf. 'Openheid van de samenleving genereert brede baten maar lokale kosten. Dus kiezen mensen er rationeel voor om de openheid van de samenleving te beperken, uit eigenbelang.' Zie hier het probleem van de herverdeling.

Peter van der Meer, vakgroep HRM&OB van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Rijksuniversiteit Groningen